

E. O.

"Świat Nauki" o historii nauki

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/4, 706-707

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



w Ameryce, gdzie jest ona znana raczej fragmentarycznie. „Ponieważ Polska była jednym z głównych gniazd filozofii analitycznej w okresie międzywojennym, polski myśliciel jest — być może — lepszym interpretatorem współczesnych ruchów, niż wielu niemieckich czy francuskich filozofów pograżonych w spirytualizmie”.

To przekonanie skłoniło zapewne redakcję do zamieszczenia trzystronicowego streszczenia *Filozofii XX wieku* — fragmentu *Historii Filozofii* — w tłumaczeniu autora recenzji.

Aleksander Gella

„ŚWIAT NAUKI” O HISTORII NAUKI

„Świat Nauki” jest kwartalnikiem wydawanym w 5 językach (angielskim, francuskim, rosyjskim, chińskim i niemieckim) przez Światową Federację Pracowników Nauki. Redakcja jego mieści się w Londynie, lecz w skład komitetu redakcyjnego wchodzi przedstawiciele wielu krajów świata.

Czasopismo zajmuje się przede wszystkim ogólną problematyką naukową, zahaczając przy tym często o zagadnienia historii nauki. Czyni to w dwojaki sposób. Po pierwsze, omawiając ważne problemy chwili obecnej, przedstawia również ich rozwój będący kartą najnowszej historii nauki. Po drugie — zamieszcza, np. z okazji rocznicowych, specjalne artykuły z dziedziny historii nauki dawniejszych okresów.

W trzech numerach 1961 r., które ukazały się dotychczas, znajdujemy przykłady artykułów obu typów. Tak więc w nrze 1/1961 opublikowano artykuł H. Coblansa o Europejskiej Organizacji Badań Jądrowych (CERN), a w szczególności o dziejach tej międzynarodowej instytucji naukowej, mającej siedzibę w Genewie i pracującej na zasadzie częściowo podobnej do Zjednoczonego Instytutu Badań Jądrowych w Dubnej. W tymże nrze prof. A. N. Niesmiejanow zamieszcza artykuł *Nauka i radziecka Azja Środkowa*, dający obraz rozwoju badań naukowych w ciągu ostatnich lat 40 w republikach radzieckich Azji Środkowej. Interesującą kartę z dziejów współczesnych organizacji życia naukowego daje w nrze 3/1961 E. H. S. Burhop w artykule *Początki Ruchu Pugwash*. Autor, działacz Światowej Federacji Pracowników Nauki, od początku, tj. od 1954 r., brał udział w staraniach Federacji, a w szczególności jej prezesa Fryderyka Joliot-Curie, o zorganizowanie powszechnego ruchu naukowców świadomych niebezpieczeństw, jakie niesie ludzkości broń atomowa. Dzięki zainteresowaniu tym zagadnieniem Bertranda Russella, a później Einsteina, doprowadzono w 1955 r. do ogłoszenia deklaracji, która z jednej strony stała się początkiem protestu uczonych całego świata przeciw broniom jądrowym, z drugiej zaś — początkiem Ruchu Pugwash, tak zwanego od posiadłości przemysłowca amerykańskiego C. Eatona, w której odbyło się w 1957 r. pierwsze szerokie spotkanie uczonych wielu krajów dla omówienia tych zasadniczych dla losu ludzkości problemów.

Historii nauki dawniejszych wieków poświęcone są dwa artykuły w nrze 2/1961 „Świata Nauki”. Znany angielski historyk nauki starożytnej i znawca dzieł Francisca Bacona — B. Farrington publikuje tu z okazji baconowskiego jubileuszu artykuł *Francis Bacon i dzisiejsza potrzeba nauki na świecie*. Autor stwierdza, że wielkość Bacona polega nie tyle na jego wkładzie do rozwoju metody indukcyjnej, ile na zapoczątkowaniu „zupełnie nowego podejścia do całego problemu wiedzy ludzkiej, a w szczególności — wiedzy o przyrodzie”. Głównym elementem tego podejścia było rozróżnienie przyrody rozwijającej się samorzutnie od przyrody zmienianej i opanowanej przez człowieka, służącej jego celom. Bacon był więc pierwszym filozofem (Farrington niesłusznie pomija tu prekursorskie myśli

Leonarda), który cel nauki widział nie w poznaniu, lecz w opanowaniu przyrody, który położył w ten sposób kamień węgielny pod cały nowożytny rozwój nauki i unaukowanej techniki.

W tymże numerze I. Malek (Czechosłowacja) pisze o projekcie organizacji akademii nauk opracowanym przed stu laty przez J. E. Purkyniego. Projekt ten przypomina w swych zasadach organizację akademii i podległych jej instytutów naukowych, przyjętą dziś powszechnie w krajach socjalistycznych.

E. O.

HISTORIA NAUKI W KRAJACH DEMOKRACJI LUDOWEJ

W zeszycie 10 „Woprosów istorii jestestwoznaniija i tiechniki” z 1960 r., w kronice życia naukowego opublikowano streszczenia przemówień przedstawicieli Chin, Polski, NRD i Bułgarii, wygłoszonych na konferencji radzieckich historyków przyrodoznawstwa i techniki, która odbyła się w Moskwie w maju 1959 r. Polskich historyków nauki i techniki reprezentował na tej konferencji prof. Eugeniusz Olszewski, który zapoznał jej uczestników z historią, strukturą, wydawnictwami i osiągnięciami Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN¹.

I. S.

¹ Sprawozdanie z tej konferencji ogłoszono w nrze 4/1959 „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” wraz z fragmentami przemówień prof. Li Jania (Chiny) i prof. G. Hariga (NRD).